

PTAC viedoklis par Spriedumu Nr. SKC-68/2021

Publicēts: 15.06.2021.

2021. gada 28. janvārī spēkā stājās Augstākās tiesas Senāta Spriedums lietā Nr. SKC-68/2021 (turpmāk – Spriedums), atstājot spēkā Administratīvās apgabaltiesas 2018. gada 30. maija spriedumu. Spriedumā Senāts ir paudis tēzes, kas ir radījis neizpratni finanšu pakalpojumu nozarē saistībā ar prasījumu cesijas izmantošanu un saistītiem ierobežojumiem patērētāju kreditēšanas nozarē.

Senāts Spriedumā ir paudis: *“Patēriņa kredīta devēju tiesību cedēšana pieļaujama tikai licencētām kapitālsabiedrībām, jo prasījuma tiesību nodošana var ietekmēt patērētāja tiesības un nostādīt patērētāju neizdevīgākā stāvoklī, ja prasījumus iegūst personas, kuras neatbilst normatīvo aktu prasībām, tostarp Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 1.¹ daļai”.*

Lai arī PTAC funkcijās neietilpst sniegt interpretāciju par Senāta nolēmumiem, tomēr, ievērojot lietas specifiku un PTAC iesaisti šīs lietas izskatīšanā, PTAC sniedz savu viedokli par Sprieduma ietekmi uz patērētāju kreditēšanas un parādu ārpustiesas atgūšanas nozari.

[1] Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa direktīvas 2008/48/EK par patēriņa kredītliģumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (turpmāk – Direktīva 2008/48/EK) 3. panta b) apakšpunktu, kreditors ir fiziska vai juridiska persona, kas piešķir vai apsola piešķirt kredītu saskaņā ar savu amatu, nodarbošanos vai profesiju.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (turpmāk – PTAL) 8.panta pirmā daļa nosaka, ka saskaņā ar patērētāja kreditēšanas līgumu persona, kas nodarbojas ar patērētāja kreditēšanu (turpmāk – kredīta devējs), piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu atlikta maksājuma, aizdevuma vai citas tamlīdzīgas finansiālas vienošanās veidā.

Savukārt PTAL 8. panta (1¹) daļa paredz, ka kreditēšanas pakalpojumu patērētājam drīkst sniegt kapitālsabiedrība, kura saņēmusi speciālu atļauju (licenci) patērētāja kreditēšanas pakalpojuma sniegšanai un kuras apmaksājamā pamatkapitāla minimālais lielums ir 425 000 *euro*. Šīs prasības neattiecinā uz:

kapitālsabiedrību, kura uzskatāma par kredītiestādi saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē kredītiestāžu darbību;

ražotāju, pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, kas piedāvā norēķināties par preču vai pakalpojumu iegādi atlikta maksājuma, aizdevuma vai citas tamlīdzīgas finansiālas vienošanās veidā, nepiesaistot trešās personas finansējumu;

komersantu, kurš saskaņā ar līgumu, kas noslēgts starp ražotāju, pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, preču vai pakalpojumu iegādei piedāvā slēgt tikai tādus patērētāja kreditēšanas līgumus, saskaņā ar kuriem netiek maksāti procenti vai citi papildu maksājumi;

krājaizdevu sabiedrību.

Kā izriet no iepriekš minētā, tad PTAL noteiktais pienākums saņemt speciālo atļauju (licenci) patērētāja kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai ir noteikts tādām kapitālsabiedrībām, kuras savas saimnieciskās darbības ietvaros piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu.

[2] Saskaņā ar Civillikuma 1798. pantu par cesijas priekšmetu var būt visādi prasījumi, vienalga, vai tie izriet no līguma, vai no neatļautas darbības, starp tiem arī tādi, kuriem vēl nav iestājies termiņš, kā arī nosacīti un

pat nākami un nedroši.

Atbilstoši Civillikuma 1805. pantam cesionārs var no cesijas brīža darboties ar kreditora tiesībām un uz šā pamata rīkoties ar prasījumu, cedēt to savukārt citam un izlietot to pret parādnieku.

Savukārt Civillikuma 1800. pants paredz, ka prasības cesija, ja par to nav citādi norunāts, atzīstama par paša tā prasījuma cesiju, kurš ir prasības priekšmets; bet uz cesionāru (1801.p.) pāriet tikai prasījuma tiesība, bet ne tā līgumiskā attiecība, no kuras šī tiesība izriet.

Juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka “cesija nerada jaunu tiesību (prasījumu, bet gan pārveido esošo, aizstājot vienu kreditoru ar citu. Prof. V.Bukovskis ir uzsvēris, ka “cesija nav pastāvīgs līgums, bet gan kāda konkrēta līguma izpildes nodrošināšanas forma”^[1]

[3] Spriedums pieņemts specifiskas lietas ietvaros saistībā ar prasījumu cesiju savstarpējo aizdevumu platformā/-ās, kuru darbībai līdz šim brīdim nav izstrādāta normatīvā bāze. Konkrētajā lietā PTAC konstatēja, ka kredīta devējs no patērētāju kredītēšanas līgumiem izrietošus prasījumus pēc kredīta līguma noslēgšanas nekavējoties cedēja savstarpējo aizdevumu platformā un saņemtos naudas līdzekļus izmantoja kredītu izsniegšanai, proti, cesionāri, kas iegādājās prasījuma tiesības savstarpējo aizdevumu platformā, faktiski ar kredīta devēja starpniecību bija snieguši patērētājiem kredītēšanai raksturīgus pakalpojumus. Tā kā prasījuma tiesības pret patērētāju platformā varēja iegādāties un kredīta devēja vietā varēja iestāties ikviens persona, proti, arī fiziska persona un juridiska persona bez atbilstošas licences, tiesa secināja, ka tādējādi tiek apietas PTAL 8. panta (1¹) daļas prasības patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniegšanai.

[4] Patērētāju kredītēšanas nozarē prasījumu cesija tiek izmantota ļoti plaši, proti, cesija ir cieši saistīta ar cedējamā prasījuma izpildi no aizņēmēja puses un iespējamiem sākotnējā kreditora riskiem saņemt prasījumu pilnā apmērā. Patērētāju kredītēšanas nozarē visbiežāk ar prasījumu tālākpārdošanu (cesiju) saprot prasījumu nodošanu ārpusstiesas parāda atgūšanai licencētiem parāda ārpusstiesas atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem, kuru komercdarbības joma ir parādu atgūšana, vai arī prasījumu pārdošanu jau esošiem licencētiem kredītu devējiem, kas iestājas sākotnējā kreditora vietā ar mērķi nodarboties ar komercdarbību, paplašinot tirgus daļu.

Iepriekš norādītajā Sprieduma atziņā tiesa ir uzsvērusi, ka nav pieļaujama prasījuma tiesību cesija, ja prasījumus iegūst personas, kuras neatbilst normatīvo aktu prasībām. Parādu ārpusstiesas atgūšanas pakalpojumu sniegšana Latvijas Republikā ir licencējama komercdarbība, tātad uzraugāma joma, ar noteiktu apjomu prasībām komersantam kā subjektam un tā darbību apjomam. Līdz ar to PTAC secina, ka gadījumā, ja prasījumu iegūst persona, kas atbilst normatīvo aktu prasībām, proti, atbilstoši Parādu ārpusstiesas atgūšanas likuma (turpmāk - PĀAL) 5. pantā norādītajam ir saņēmusi PTAC licenci un pamatojoties uz PĀAL savas saimnieciskās darbības ietvaros atgūst parādus, t.sk., iegūstot prasījuma tiesības cesijas ceļā, tad šāda persona atbilst normatīvo aktu prasībām. Attiecīgi Spriedumā izteiktā atziņa nav attiecināma uz personām, kas sniedz parāda ārpusstiesas atgūšanas pakalpojumus.

[5] Daudzkārt PTAC ir saņēmis jautājumus par to, kas būtu tas darbību apjoms, kas ir pieļaujams prasījumu cesijas gadījumā, ja prasījumu iegādājas persona, kurai nav tiesību sniegt kredītēšanas pakalpojumus patērētājam.

PTAC ieskatā prasījumu cesija ir pieļaujama (gan uz spēkā esošiem, gan izbeigtiem kredītēšanas līgumiem), ja vien tā aprobežojas ar darījuma apkalpošanu, bet cesionāram nav tiesību veikt kreditora vietā jebkādas darbības ar noslēgtajiem patērētāju kredītēšanas līgumiem, kas ietekmē saistību apjomu, atmaksu, līguma darbību, t.sk., kredīta restrukturizāciju, izmaiņas darījuma būtiskajos noteikumos – procentu likmē, aizdevuma apmērā u.tml., jo kredītu aizdevuma summas palielinājuma, procentu likmes pārskatīšanas, restrukturizācijas un citu līdzīga satura izmaiņu gadījumā normatīvais akts uzliek kreditoram par pienākumu vērtēt patērētāja spēju atmaksāt kredītu, kā arī saskaņā ar Civillikums 1798. un 1800. pantu cesijas rezultātā cesionāram pāriet tikai cedētā prasījuma tiesība, bet nevis tās līgumiskās attiecības, no kurām šī tiesība izriet. Vienlaikus uzsvēram, ka tikai kredīta

devējam, kurš par tādu ir uzskatāms PTAL 8. panta (1¹) daļas izpratnē, ir tiesības veikt iepriekš norādītās darbības, izpildot arī PTAL 8. panta (4¹), (4²) un (4⁴) daļās noteiktos pienākumus. Līdz ar to, ja cesionārs nepilda kreditora funkcijas ar patērētājiem noslēgtos darījumos, tam nav nepieciešams saņemt PTAC speciālo atļauju (licenci) patērētāju kredītešanas pakalpojumu sniegšanai.

Savukārt, parādu ārpustiesas pakalpojumu sniedzējs uz cesijas pamata veic parādu ārpustiesas atgūšanas darbības, kas izriet no PĀAL regulējuma un tajā izvirzītajām prasībām gan pašam pakalpojumu sniedzējam, gan tā darbībām. Tādējādi parādu ārpustiesas atgūšanas pakalpojumu sniedzējs uz cesijas pamata iestājas kredīta devēja (cedenta) vietā, ar tiesībām un pienākumiem, kas noteiktas PĀAL un aprobežotas tikai ar parādu ārpustiesas atgūšanas darbību veikšanu. Saskaņā ar PĀAL 1. panta 1. un 5. punktu "parāds" ir maksājuma saistības, kas nav izpildītas tiesiskā darījumā vai tiesību aktā noteiktajā termiņā, savukārt "parāda atgūšana"- ārpustiesas darbību kopums, ko kreditors vai parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs izmanto, aicinot parādnieku labprātīgi izpildīt kavētās maksājuma saistības. Tādējādi arī uz ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju ar cesiju pāriet tikai prasījuma tiesība, nevis visa līgumiskā attiecība un pakalpojuma sniedzējs drīkst īstenot savas tiesības atbilstoši speciālajam regulējumam.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, PTAC uzskata, ka Spriedumā izteiktā atziņa nav attiecināma uz personām, kas sniedz parāda ārpustiesas atgūšanas pakalpojumus, kurus sniedz persona, kura saņēmusi licenci atbilstoši PĀAL noteikumiem vai atbilst kādam no likumā noteiktajiem izņēmumiem.

---

[1] Torgāns K. *Saistību tiesības. Mācību grāmata*. Rīga: Tiesu Nama aģentūra, 2014, 138.lpp.